

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง "การศึกษาการดำเนินงานของศูนย์สื่อการเรียนการสอนประจำโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1" มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและดำเนินงานของศูนย์สื่อการเรียนการสอนประจำโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 ในด้านการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน การประเมินผล การใช้สื่อการเรียนการสอน การจัดหาและอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อการเรียนการสอน การให้การศึกษา และการฝึกอบรม ในการใช้ และผลิตสื่อการเรียนการสอน การให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน และการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์สื่อการเรียนการสอน ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ศูนย์สื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 โดยมีขั้นตอนในการเลือกตัวอย่างประชากร ดังนี้

1. ผู้บริหารที่เป็นตัวอย่างประชากร

1.1 สุ่มจังหวัดที่อยู่ในเขตการศึกษา 1 จำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร สมุทรปราการ โดยจับฉลากไว้ร้อยละ 60 ของจำนวนจังหวัดทั้งหมดได้ 3 จังหวัด ได้แก่ นนทบุรี สมุทรปราการ ปทุมธานี ที่สุ่มเพียง 3 จังหวัด เนื่องจากทุกจังหวัดในเขตการศึกษา 1 ได้จัดตั้งศูนย์สื่อการเรียนการสอนขึ้นในโรงเรียน ตามนโยบายของเขตการศึกษา 1 ที่ให้มีการจัดตั้งศูนย์สื่อการเรียนการสอนขึ้นในโรงเรียน

1.2 เลือกโรงเรียนจากจังหวัดในข้อ 1.1 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดศูนย์สื่อการเรียนการสอน ทั้งหมดได้ 49 โรงเรียน

1.3 จากโรงเรียนที่จัดศูนย์สื่อการเรียนการสอน จำนวน 49 โรงเรียน ซึ่งเลือกไว้ในข้อ 1.2 จะได้ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 49 คน

2. เจ้าหน้าที่ศูนย์สื่อการเรียนการสอนที่เป็นตัวอย่างประชากร

เจ้าหน้าที่ศูนย์สื่อการเรียนการสอนในโรงเรียน จำนวน 49 โรงเรียน ที่เลือกไว้ในข้อ 1.2 ทุกคนเป็นตัวอย่างประชากร มีจำนวนทั้งสิ้น 76 คน ซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานของศูนย์สื่อการเรียนการสอนของโรงเรียน

3. ครูผู้สอนที่เป็นตัวอย่างประชากร

ครูผู้สอนในโรงเรียน จำนวน 49 โรงเรียน ในข้อ 1.2 มีทั้งสิ้น 1,767 คน ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) คือ คัดเลือกร้อยละ 25 ของครูผู้สอนทั้งหมดในแต่ละโรงเรียน (ประกอบ กรรณสูตร $2525 : 28$) ได้ตัวอย่างประชากรที่เป็นครูผู้สอน จำนวน 442 คน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนครูผู้สอนที่เป็นตัวอย่างประชากรในแต่ละโรงเรียน

รายชื่อโรงเรียน	ครูผู้สอนทั้งหมด	ครูผู้สอนที่เป็นตัวอย่างประชากร
-----------------	------------------	---------------------------------

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

1. กลาโหมอุทิศ	54	14
2. อนุบาลนนทบุรี *	103	25
3. วัดปากน้ำ	60	15
4. คลองเกลือ	40	10
5. วัดเฉลิมพระเกียรติ	34	9
6. วัดไทรใหญ่	38	10
7. ประเสริฐอิสลาม	31	7
8. วัดแจ้งศิริสัมพันธ์	58	15
9. วัดโมลี	25	5

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายชื่อโรงเรียน	ครูผู้สอน ทั้งหมด	ครูผู้สอนที่เป็น ตัวอย่างประชากร
10. วัดศรีประวัติ	25	6
11. มหาสวัสดิ์	23	6
12. วัดบางไกรนอก *	7	2
13. วัดอ้อยช้าง *	12	3
14. วัดสำโรง	13	4
15. วัดเชิงกระบือ	20	5
16. วัดพิบูลเงิน *	36	8
17. วัดบ่อ	70	18
18. วัดบางไผ่เงิน	17	6
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ		
19. วัดหนามแดง	40	10
20. พระสมุทรเจดีย์	60	15
21. พิบูลประชานาถ	37	8
22. พระนิลวัชร	60	15
23. วัดด่านสำโรง *	83	23
24. วัดจระเข้ใหญ่	20	5
25. วัดเป็ร็งราษฎร์บำรุง	16	4
26. ฉัตรทิพย์เทพวิทยา	8	2
27. พลอยจาดูรจินดา	22	5
28. วัดบางพลีใหญ่ใน	35	8
29. วัดบางโกลนใน	40	10
30. วัดบางกอบัว	21	5

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายชื่อโรงเรียน	ครูผู้สอน ทั้งหมด	ครูผู้สอนที่เป็น ตัวอย่างประชากร
31. ชุมชนบ้านระภาค	24	5
32. คลองบางแก้ว	26	6
33. วัดคันลัด	8	2
34. วัดเสาชงนอก *	14	4
35. บางพลีใหญ่กลาง	34	10
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี		
36. ชุมชนประชาธิปไตย *	109	28
37. ัญญลิตธิ์ศิลป์	42	10
38. ชุมชนวัดบัวแก้วเกษร	24	6
39. อนุบาลปทุมธานี *	59	15
40. วัดบางเตือ	27	7
41. วันครู 2502	20	5
42. วัดเปรมประชา	28	7
43. ชุมชนบางชัน	45	11
44. บุญคุ้มราษฎร์บำรุง *	63	15
45. ชุมชนหน้าไม้	17	4
46. ชุมชนวัดเสด็จ	19	5
47. ขจรทรัพย์บำรุง	27	7
48. วัดหงส์ปทุมาวาส	48	11
49. ทองพูนอุทิศ	25	6
รวม	1,767	442

หมายเหตุ * โรงเรียนที่สังเกตการจัดศูนย์สื่อการเรียนการสอน

4. โรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสังเกต

ประชากรที่ใช้ในการสังเกต คือ โรงเรียนที่ผู้วิจัยคัดเลือกจากโรงเรียนที่จัดศูนย์สื่อการเรียนการสอนทั้ง 49 โรงเรียน ทำการคัดเลือกจากโรงเรียนที่มีความพร้อมทางด้านอาคารสถานที่ บุคลากรและวัสดุอุปกรณ์ โดยจากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์จังหวัดของโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรในจังหวัดสมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี ได้โรงเรียนที่ทำกรสังเกต จำนวน 10 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดด่านสำโรง โรงเรียนวัดอ้อยช้าง โรงเรียนวัดบางไกรนอก โรงเรียนชุมชนประชาธิบัติย์ โรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์บำรุง โรงเรียนวัดพิบูลเงิน โรงเรียนวัดเสาชองนอก โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี โรงเรียนอนุบาลปทุมธานี โรงเรียนวัดศรีประวัดี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ศูนย์สื่อการเรียนการสอนประจำโรงเรียน ครูผู้สอน และแบบสังเกตการจัดศูนย์สื่อการเรียนการสอนประจำโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์สื่อการเรียนการสอนประจำโรงเรียน จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สังเกตการจัดศูนย์สื่อการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียน รวมทั้งสอบถามและสัมภาษณ์ การดำเนินงานของศูนย์สื่อการเรียนการสอนประจำโรงเรียนจากเจ้าหน้าที่ศูนย์สื่อการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียน เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
3. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า มาประมวลและกำหนดขอบเขตของเนื้อหาแบบสอบถามและแบบสังเกต แล้วตั้งขึ้นเป็นหัวข้อคำถาม โดยผู้วิจัยปรับปรุง จากแนวคิดในการดำเนินงานของศูนย์สื่อการเรียนการสอนประจำโรงเรียน ของ คีฟเฟอร์ (Kieffer 1965 : 56-57) เมธี บิลันธนานนท์ (2525 : 271-281) สุนันท์ บัทมาคม (2523 : 51 - 52) และเบสวีก (Beswick 1972 : 16) ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

สาระสำคัญของแบบสอบถามนี้ มีจำนวน 4 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิต่างการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน ตำแหน่งที่ปัจจุบัน ความรู้ และประสบการณ์ทางด้านสื่อการเรียนการสอน จำนวน 6 รายการ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารการดำเนินงานของศูนย์ สื่อการเรียนการสอน ประจำโรงเรียนของผู้บริหาร ได้แก่ นโยบายและวัตถุประสงค์การดำเนินงาน การดำเนินงาน การสนับสนุนการดำเนินงาน การนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์สื่อการเรียนการสอนประจำโรงเรียน จำนวน 23 รายการ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ การดำเนินงานของศูนย์สื่อการเรียนการสอนประจำโรงเรียน จำนวน 6 รายการ (ดูรายละเอียดใน ภาคผนวก ค)

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามเจ้าหน้าที่ศูนย์สื่อการเรียนการสอนประจำโรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิต่างการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ระยะเวลาที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานศูนย์ สื่อการเรียนการสอน หน้าที่การสอนกลุ่มวิชาที่สอน เวลาที่สอนในสัปดาห์ งานในหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 10 รายการ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์สื่อการเรียน การสอนประจำโรงเรียน ในด้านการผลิตพัฒนาสื่อการเรียนการสอน จำนวน 9 รายการ การประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน จำนวน 3 รายการ จัดหาและอำนวยความสะดวก ในการใช้สื่อการเรียนการสอน จำนวน 16 รายการ การให้การศึกษาและการฝึกอบรมใน การผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน จำนวน 6 รายการ การให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อ การเรียนการสอน จำนวน 4 รายการ การประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์สื่อการเรียน การสอนประจำโรงเรียน จำนวน 4 รายการ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัญหา และข้อเสนอแนะการดำเนินงาน
ของศูนย์สื่อการเรียนการสอนประจำโรงเรียน จำนวน 6 รายการ (ดูรายละเอียดใน
ภาคผนวก ค)

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามครูผู้สอน แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่
เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา หน้าที่การสอน ความรู้และประสบการณ์ ทางด้านสื่อการเรียน
การสอน จำนวน 6 รายการ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์สื่อการเรียน
การสอนในการรับบริการด้านการผลิต พัฒนาสื่อการเรียนการสอน จำนวน 8 รายการ
การประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอน จำนวน 3 รายการ การจัดหาและอำนวยความสะดวก
สะดวกในการใช้สื่อการเรียนการสอน จำนวน 4 รายการ การให้การศึกษาและฝึกอบรมใน
การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน จำนวน 3 รายการ การให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อ
การเรียนการสอน จำนวน 3 รายการ การประเมินผลการดำเนินงาน จำนวน 4 รายการ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงาน
ของศูนย์สื่อการเรียนการสอน จำนวน 6 รายการ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค)

ฉบับที่ 4 แบบสังเกตการจัดศูนย์สื่อการเรียนการสอนประจำโรงเรียน
แบบสังเกตการจัดศูนย์สื่อการเรียนการสอนประจำโรงเรียน มีรายละเอียดดังนี้

1. การเลือกอาคารสถานที่ในการจัดศูนย์สื่อการเรียนการสอน
ประจำโรงเรียน

2. รูปแบบการให้บริการสื่อการเรียนการสอนของศูนย์สื่อ
การเรียนการสอนประจำโรงเรียน

3. การจัดทำหลักฐานการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของศูนย์สื่อ
การเรียนการสอนประจำโรงเรียน

4. การจัดเก็บสื่อการเรียนการสอนของศูนย์สื่อการเรียนการสอน
ประจำโรงเรียน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค)

การทำประสิทธิภาพของเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามและแบบสังเกตไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์ สมเชาวน์ เนตรประเสริฐ, นายพิสิฐ นาครำไพ, นางสาวศรีห้องจิตรกรรมกิจศิลป์, นางสาวประภาพรณ เล็งวงศ์, นายเผชิญ สังข์น้อย และนางวรรณิชาณชิต เพื่อตรวจและปรับปรุงแก้ไข
2. นำแบบสอบถามและแบบสังเกตไปทดลองใช้ก่อนกับผู้บริหารโรงเรียน เจ้าหน้าที่ศูนย์สื่อการเรียนการสอนประจำโรงเรียน และครูผู้สอนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร ในจังหวัดนครปฐม โดยผู้วิจัยไปทำการทดลองด้วยตนเอง เพื่อให้ทราบข้อบกพร่องต่าง ๆ
3. นำแบบสอบถามและแบบสังเกตมาปรับปรุงแก้ไขและทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียน เจ้าหน้าที่ศูนย์สื่อการเรียนการสอนประจำโรงเรียน และครูผู้สอน กลุ่มเดิมอีกครั้งหนึ่ง จึงได้แบบสอบถามและแบบสังเกต ฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัย นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยไปติดต่อสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ นนทบุรี และปทุมธานี เพื่อขอความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยเดินทางไปโรงเรียนเพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถาม ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ศูนย์สื่อการเรียนการสอนประจำโรงเรียน และครูผู้สอนในทุกระดับชั้น รวมทั้งนัดหมายวัน และเวลาที่ผู้วิจัยจะขอรับแบบสอบถามคืน และได้รับแบบสอบถามคืนมา 567 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
3. ผู้วิจัยเดินทางไปโรงเรียนเพื่อขออนุญาตเข้าสังเกตการจัดศูนย์สื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนวัดด้านสำโรง โรงเรียนวัดอ้อยช้าง โรงเรียนวัดบางไกรนอก โรงเรียนชุมชนประชาธิบดี โรงเรียนอนุบาลนนทบุรี โรงเรียนอนุบาลราชบุรีบำรุง โรงเรียนวัดพิบูลเงิน โรงเรียนวัดเสาชิงนอก โรงเรียนอนุบาลปทุมธานี และโรงเรียนวัดศรีประวัติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถามในด้านสถานภาพของผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ศูนย์สื่อการเรียนการสอนประจำโรงเรียนและครูผู้สอน มาแจกแจงความถี่ของข้อมูลแต่ละรายการ โดยใช้ค่าร้อยละและนำข้อมูลทั้งหมดเสนอในรูปตาราง ประกอบความเรียง
2. นำข้อมูล จากแบบสอบถาม การดำเนินงานของศูนย์สื่อการเรียนประจำโรงเรียน รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะของผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ศูนย์สื่อการเรียนการสอน และครูผู้สอนมาแจกแจงความถี่ของข้อมูลแต่ละรายการ โดยใช้ค่าร้อยละ และนำข้อมูลทั้งหมดเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง และนำข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์ โดยสรุปรวบรวมข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด นำมารวมเป็นข้อแล้วเรียงลำดับจากข้อมูลที่มีผู้เสนอมากที่สุดไปหาข้อมูลที่น้อยที่สุด ตามลำดับ
3. นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต ได้นำผลการสังเกตมาประมวล โดยใช้ค่าความถี่ และนำข้อมูลทั้งหมดเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง เพื่อประกอบผลการอภิปราย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย